List 4.

NOVICE

Tečaj LVIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol teta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 26. januvarja 1900.

Politični oddelek.

Prvi oblaki.

Gospod Körber niti teden dni ne vodi državnega krmila in že so se nad njim začeli zbirati temni oblaki. Naletel je na vseh straneh na težave in težko je verjeti, da bi se mu posrečila njih odstranitev.

Pred vsem mu delajo skrbi Schönererjanci. Hotel jih je povabiti na spravne konference, dobro vedoč, da so oni danes pravi voditelji narodno zavednega nemštva v državi, in da bi sprava, katere oni ne podpišejo, ne bila vredna piškavega oreha. Toda Schönererjanci se nečejo odzvati Körberjevemu povabilu, ker nočejo dati iz rok nejizbornejšega agitacijskega sredstva. Schönererjanci nečejo narodnega miru, oni hočejo imeti boj in če se ne udeleže spravnih konferenc, bodo imeli izvrstno sredstvo za agitacijo proti drugim nemškim strankam.

Pa tudi druge težave so nastale. Stari nemški liberalci niso zadovoljni, da sta v ministerstvu dva klerikalca, Dipaulijev netjak baron Call in Dipaulijev varovanec Giovanelli, češ, da je prav za prav baron Dipauli trgovinski in poljedelski minister. Povrh pa jim je na potu tudi češki minister Rezek, dasi jim je Körber slovesno obljubil, da ne bo druzega kakor nekak „laufbursch“. ki bo posredoval mej vlado in mej češkimi poslanci.

Velik križ ima vlada tudi z nemškimi nacionalci. Ti so zahtevali, da se mora poprej sklicati državni zbor, predno se začno spravna pogajanja. Ta sklep pride sicer v klubu še enkrat na razpravo ali v klubu so radikalni elementi tako dobro zastopani, da bode vladnim pristašem težko, jih ukrotiti.

Pa to ni jedina sitnost, ki jo delajo vladi nemški nacionalci. Ta stranka je izigrala poseben trumf, izrekši da ne more imeti do Körberjevega ministra nikacega zaupanja, ker sedi v njem nekaj pristašev desnice in nekaj ministrov, ki so opetovano zlorabili § 14.

Postopanje nemških nacionalcev je zategadelj važno, ker je prav ta stranka pri vseh korakih nemške levice imela odločilno besedo.

Pa tudi od strani Čehov se pojavlja odločen odpor. Pred vsem se Čehi krepko upirajo zahtevi vlade in Nemcev, da se spravna pogajanja ne smejo nanašati na Šlezijo. Ta dežela spada k češki kroni in je torej stališče Čehov povsem korektno. Nemci mu seveda ne bodo pritrdili, saj se jim ne gre za to, da bi se narodnostni boj končal, nego da oni zadobe novih pravic tam, koder so v manjšini, ter ohranijo svoje predpravice tam, koder so Slovani brez moči.

Čehi tudi odločno nasprotujejo želji vlade in Nemcev, da naj se vodijo spravna pogajanja posebej za Češko in posebej za Moravsko. Pri tem se spekulira na to, da bi se najprej doseglo porazumljenje glede Češke in izoliralo Moravane. Čehi v to seveda ne bodo privolili nego zahtevajo, da morajo biti spravne konference za obe ti deželi skupno.

Naposled pa so Čehi odločeni, da ne privolijo v nič, kar bi merilo na razdelitev češkega kraljestva. A prav za tako spravo se poganjajo tako Nemci, kakor tudi vlada.

V obče je stališče Nemcev to, da se mora sprava skleniti na podlagi nemškega binkoštnega programa. Tega Čehi nikdar ne store in če bi se desetkrat razglasilo izjemno stanje ali pa tudi nagla sodba.

Sicer pa stoje v ozadju češki radikalci. Češki narod je že danes skrajno nezadovoljen z mladočeško stranko in če bi ta stranka hotela v toliki meri zatajiti narodovo stališče, kakor zahteva vlada in kakor zahtevajo nemške stranke, potem bi v polni meri zaslužila, da se ž njo pomede tako, kakor je bilo po punktacijah pomedeno s Staročehi. In Mladočehi so to še v večji meri zaslužili kakor svoj čas Staročehi, ker so se izneverili svojemu

programu in svojim načelom in s tem zaigrali tudi spoštovanje širokih slojev.

Naše umenje je, da so ti črni oblaki, ki se zbirajo nad glavo dr. Körberja slabo znamenje za prihodnjost Upamo in želimo, da je tako, da se Körberjeva prizadevanja ponesrečijo in da bo tudi to ministerstvo kmalu bankerotno. To moramo želeti toliko bolj, ker sedaj poznamo Körberjeve namene glede nas Slovencev in Hrvatov. Če smo prav podučeni, je ministerski predsednik Körber se napram dr. Ferjančiču izjavil, da sedaj še misliti ni, da bi se narodnostno ali jezikovno vprašanje rešilo tudi za Slovence in Hrvate, češ, da ostane to „einem späteren Zeitpunkt vorbehalten".

Dva letopisa slovenskih posojilnic.

Ako z višjega stališča opazujemo, kako se na slovenskem narodno gospodarstvo razvija, kako Slovenci na tem polju že samostojno, zavedno in energično nastopamo, mora to le veseliti človeka, ki je nepristranski domoljub. Toliko se je na polju narodnega gospodarstva napredovalo, da se je ustanovilo v namen boljših gospodarskih razredov poleg starejših stanovnih zavodov (hranilnic) in poleg starih kmetijskih družeb v novejšem času se skoro kacih 300 gospodarskih zadrug, namreč do 200 posojilnic več kakor 100 pa kmetijskih, obrtnih in sličnih zadrug. Da bi pa vse te zadruge same tudi dobro gospodarile, treba je bilo v ta namen ustanoviti še društva za pouk in nadzorstvo njim samim. Prvo društvo te vrste je bilo „Zveza slovenskih posojilnic" v Celji, ki je dolgo časa zadostovalo samo, drugo društvo je bilo „Zveza kranjskih posojilnic" v Ljubljani, ki je bilo nastalo bolj iz političnih motivov, kakor iz djanske potrebe, tretje društvo je „Gospodarska zveza" v Ljubljani, ki je bilo potrebno za nadzorstvo kmetijskih zadrug, ki so se začele po Slovenskem snovati.

Za prospeh teh društev neposredni in za razvoj zadrug posredno je treba zopet, da se je narodno-gospodarska literatura oživela. In tudi ta ni več majhna. Najnovejši dokaz nam je to, da smo za božično darilo dobili kar dva letopisa slovenskih posojilnic. „Gospodarska zveza" v Ljubljani je izdala svoj prvi „Letopis za l. 1898 (sestavil g. Fr. Sajovic) in „Zveza slovenskih" v Celji svoj „IX Letopis slovenskih posojilnic" (sestavil Fr. Jošt). Ko smo najprvo le po vrh (natančno in strokovno s ceno prinese „Slovenska zadruga", glasilo „Centralne posojilnice slovenske" v Krškem, ogledovali ti lepi deli, nas je napredek teh društev in slovenskih gospodarskih zadrug kar razveselil, kajti obe izvestji prinašati vse polno z velikim trudom nabranega statističnega materijala o slovenskih posojilnicah in o slovenskih gospodarskih, katere ste omejeni društvi vzeli v svojo varstvo, in sicer se je „Zvezi slovenskih posojilnic" pridružilo že 91 posojilnic, „Gospodarski zvezi pa 80 posojilnic in 45 drugih gospodarskih zadrug. V obeh letopisih je poleg nebroja številk, ki kažejo naše posojilniško gospodarstvo po pregovoru „števila govore", v obče v lepi luči, tudi veliko besednega pouka, in sicer v IX. Letopisu celjskem takega, ki pojasnuje številke, v obeh pa navodila, kako naj se posolilnice snujejo, kako naj poslujejo itd. V Letopisu „Gospodarske zveze" je tudi bilo v to stroko spadajočih zakonov. Mi za svojo osebe smo se obeh poročil razveselili, ker boste obe lepo polje slovenskega zadružništva le pospeševali, vendar moramo odkritosrčno povedati, da smo od Letopisa „Gospodarske zveze" skrbela izključoo ali vsaj v prvi vrsti za kmetijske zadruge katerih pravilni razvoj na prvem mestu bode le Slovencem koristil, zato smo pričakovali, da bode v njenem letopisu veliko govoru o teh nedenarnih zadrugah, ne pa o posojilnicah, za katere že skrbi „Zveza" v Celji že toliko let z velikim vspehom. Ker je brž, stranka, h kateri spada „Gospodarska zvera", prijateljica vseh kmetijskih zadrug, zato bi morali organi te stranke z besedo in pismom strokovno in stvarno veliko storiti za to vrsto narodnega gospodarstva. Mi namreč odobrujemo, da se samostalno po Slovenskem razvija denarno gospodarstvo po posojilnicah in hranilnicah, kmetijstvo po kmetijskih družbah in podružnicah, a zadružniško gospodarstvo pa po kmetijskih in sličnih zadrugah.

Da je ni ne da, bode „Gospodarska zveza" veliko storila na slednjem polji, t. j. na polji gospodarskega zadruženja, o tem smo prepričani.

Ali svariti moramo to društvo z ozirom na ta njen letopis, da pri tem, ko ono zida samo na sebi nekako hvalevredno poslopje, ko hoče pospeševati stroko slovenskega narodnega gospodarstva, pri katerem ima itak dovolj dela, ako ga razume, da pri tem ne podira drugih že obstoječih poslopij. — Ali ni mar to podiranje „Zveze slovenskih posojilnic", tako čislanega društva, ako vabi „Gospodarska zveza" k sebi posojilnice, ki so že pri tej zvezi? Ali ne dela baš njen Letopis" nekako konkurenco celjskemu „Letopisu"? Ali ni bila mar „Zveza kranjskih posojilnic", katero ste vender z boljšo „Gospodarsko zvezo" srečno pokopali le konkurenčna „kopija celjske slovenske Zveze?" Ako bi bil letopis „Gospodarske zveze" še omenil, da hoče to društvo osnovati še osrednjo zadrugo zoper kranjsko kmetijsko družbo, potem bi bil še bolj potrdil našo trditev, da hoče „Gopodarska zveza" s tem zidati lastno poslopje, da jemlje sosedom (celjski „Zvezi", kranjski kmetijski družbi) kamen za kamnom iz njihovih že dozidanih poslopij. — In to ni domoljubno! Zidati z lastnimi močmi, je hvalevredno; zidati z materijalom blagih sosedov, ni pošteno, in dobrim sosedom delati konkurenco brez potrebe, ni moralno. — L.

Politični pregled.

Nova vlada. — Wittekovo najprovizornejše vseh ministerstev, kar smo jih kdaj imeli, je po dobre tri tedne trajajočem vladanju odstopilo. Novo ministrstvo je sestavil že

naprej določeni dr Ernest pl. Körber. Njegovo ministerstvo je sestavljeno tako-le: Körber predsedstvo in notranja dela, Welsersheimb domobranstvo, Wittek železnice, Call trgovino, Spens-Booden justico, Böhm-Bawerk finance, Hartel nauk in bogočastje, Giovanelli poljedelstvo, Rezek češki minister, Pietak poljski minister. Vsi resorti so torej v nemških rokah. Call in Giovanelli sta klerikalca, vsi drugi resortni ministri so nemški liberalci. V obče se trdi, da sta Körber in Hartel kakor tudi Rezek izvrstni uradniki. Drugi ministri so ničle, kakor je pri nas že navada Manka nam talentiranih mož zato pa tudi država žalostno propada.

Vladni program — Povsod na svetu je navada, da se nova vlada čim prej predstavi parlamentu in da tam, pred narodnimi zastopniki razvije svoj program. Pri nas je drugače. Körberjevo ministerstvo ni sklicalo državnega zbora, nego je svoj program objavilo v „Wiener Abendpost". To pot še v uredniškem delu. Če obvelja ta praksa, pridemo s časoma do tega, da bodo vlade svoje programe obljavljale med inserati, tam, koder se priporočajo zdravila za kurja očesa in iščejo izgubljeni kanarčki. Program obeta, da bo vlada skušala spravnim potom omogočiti funkcioniranje parlamentov in da bo zbirala vse sile v korist države. To je vsega dolzega precej sentimentalnega besedičenja kratka vsebina.

Spravna pogajanja — Körberjevemu ministerstvu se mudi, da napravi mir mej Čehi in Nemci Ne morda radi ljubega miru samega, ampak ker bi rada dosegla, da parlament odobri ničvredno nagodbo z Ogrsko, kar se pa ne more zgoditi, dokler ne neha obstrukcija. Körber je že stopil v dogovor s Čehi in z Nemci. Spravna pogajanja se začno menda že 5. februvarja. Nanašala se bodo samo na Češko in na Moravsko. Mladočehi so se izrekli za ta pogajanja. Takisto tudi nemški liberalci. Nemški nacijonalci so zahtevali, da se mora poprej sklicati državni zbor, a bodo najbrž svoj sklep premenili, dasi kalkulirajo povsem pravilno, ko se boje da bo Körber, če se sprava ne doseže, svoj načrt jezikovnega zakona kratkomalo oktroiral in potem s § 14. vladal. Žahtevalo se je tudi, da naj se na spravne konference povabijo tako češki radikalci kakor Schönererjanci. Vlada je s tem pač zadovoljna, toda povabljenci nečejo o tem ničesar vedeti. Schönerer, Wolf in Iro so namreč izjavili, da se spravnih konferenc na noben način ne udeleže. S tem že je v naprej povedano, kakšna bo usoda teh konferenc: ostale bodo brez uspeha in Körber pride v položaj, da se posluži tistih sredstev, katera si je v naprej izgovoril za ta slučaj.

Delegaciji se snideta letos še enkrat in to meseca maja. Čaka jih jako vesela naloga, da bodo namreč morale privoliti v povišanje prezenčnega stanja naše armade.

Štrajk premogarjev — Požrešnost kacih deset velekapitalistov je provzročila na Češkem, na Moravskem in v Šleziji kolosalen štrajk premogarjev. Vsled štrajka je nastala gospodarska kriza. Povsod primankuje premoga. Nekatere železnice so že ustavile delo, isto tako razne tovarne, vsled česar je na tisoče ljudi prišlo ob zaslužek. Vlada je začela intervenirati, a če ne nastopi z vso odločnostjo proti lakomnim milijonarjem, ne bo dosti opravila Sploh pa bi bilo najbolje, ko bi se rudniki podržavili.

Rusija. — V tem, ko ima Angleška v južni Afriki trdo stališče, so začeli Rusi zbirati na jako sumljiv način večjo vojsko ob afganski meji. Pred kratkim so zopet poslali okoli 30.000 mož tja. Angleže to seveda jako vznemirja, saj kaže jasno, kaj namerava Rusija.

Bolgarija. — Razni listi poročajo prav zanimive vesti o Bolgarski. Javlja se namreč, da se hoče Bolgarska v kratkem proglasiti za neodvisno. Od strani Turčije pač ne bo dosti ugovorov. Morda pa od druge strani. Že se namreč javlja, da je bolgarski knez pred kratkim se izjavil, da se na srbski strani zbirajo črni oblaki. Mogoče je, da se bo Milan predrznil storiti proti Bolgarski kake korake, toda gotovo to ni, ker bi ga to utegnilo spraviti zajedno iz Srbije. In ž njim bi moral iti tudi njegov sinko.

Nemčija. — Konflikt, ki je bil nastal mej Nemčijo in Augleško radi tega, ker je Angleška sekvestirala več nemških ladij, je poravnan. Nemci so zadovoljni, Angieži pa ne Njih namen pri sekvestiranju je bil, da dokažejo, da so tuje ladje dovažale Burom v Delagoa-pristan orožja. S tem bi dobili povod, da bi Delagoa pristan zasedli. Vsled tega tudi nadaljujejo s svojim početjem in če bi razmere postale zanje v južni Afriki posebno neprijazne, bi tudi zaprli nevtralni Delagoa-pristan ter tako pretrgali zadnjo zvezo mej Transvaalom in drugim svetom.

Vojna v južni Afriki. — Z napeto pozornostjo čaka ves svet na poročila iz južne Afrike. Tam se je namreč začela velevažna bitka, ki traja že ves teden, seveda ne neprestano. Angleška armada pod vodstvom generalov Bullerja in Warrensa je namreč prekoračila reko Tugela in se lotila Burov, da osvobdi oblegani Ladysmith. Angleži pravijo, da napredujejo korak za korakom in da so že zavzeli več važnejših višav, priznavajo pa sami, da Ladismitha ne bo tako hitro osvoboditi, kakor se je mislilo. Bojišče leži tik Ladysmitha, a Buri se drže dobro. Naravno je, da se pripisuje tem bojem največji pomen. Če se posreči Burom poraziti Bullerja in Warrensa, se mora Ladysmith udati in Angleška bi bila v največji stiski in bi morala za dolgo časa opustiti vsak boj. Nasprotno pa bi bilo osvobojenje Ladysmitha za Bure hud udarec usodepolnega pomena. Od tod silno zanimanje za izid bojev krog Ladysmitha.

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

(Dalje.)

XXI. Zbornični svetnik Josip Lenarčič stavlja nujne predloge glede nedostatkov trgovine z lesom v Trstu. Ko se nujnost sprejme, utemeljuje svoje predloge. Dežela kranjska ima le jako malo tacih predmetov, katere more izvažati in med temi najvažnejši je les

Naloga vsakterega, komur je na srcu blaginja domače dežele, je, da skrbi, da se odstranijo vse one ovire, katere utegnejo neugodne vplivati na razpečavanje domačih pridelkov in tukaj špecijelno na les v raznih oblikah. Zato je pa tudi naša zbornica v prvi vrsti poklicana, zastopati ta interes in povzdigniti svoj glas v odpravo nedostatkov, kateri se pojavljajo v edinem pristanišču, kamor teži naš najizdatnejši izvoz, in to je Trst.

Ti nedostatki so pa različni in so nastali deloma vsled nezdravih trgovskih odnošajev, deloma vsled napačne železniške politike in pristaniščih razmer, deloma pa tudi vsled zastarelega birokratizma, ravna tako, kakor bi bila trgovina oziroma promet in uradniški aparat, ne pa narobe.

*

1.) V podrobnosti spuščajočem mi je še omeniti v prvi vrsti sedanji običaj lesne trgovine, kakor se pojavlja v Trstu.

Poleg obstoječih lesnih trgovin, ktere imajo svoje magacine in skladišča, katere so protokolirane in plačujejo davek, peča se s trgovino z lesom tudi še nebroj mešetarjev. Ti mešetarji prežijo na razne inozemske prekupce, dohajajoče v Trst, ter skušajo blago direktno od železniške postaje prodati. Zadovoljujejo se z malim dobičkom 2% za svoje delo, vsaj pa tudi ničesar ne riskirajo. Blaga jim ni treba kupiti, ker ga od producenta direktno oddajo tujezemskemu kupcu in plačajo, ko so za blago prejeli denar. Naravno je, da so cene potem jako nizke. Res je sicer, da množine tako prodanega lesa niso v primeri z onimi, ktere se prodajo po rednih trgovinah ali na cene pa vplivajo tako, da večjim tvrdkam iste popolnoma pokvarijo, kajti kupci se sklicujejo vedno na take direktne kupčije in tarejo ter znižujejo cene. Redni lesni trgovci nimajo torej sami vsled nezdrave konkurence skoro nič dobička, zato pa tudi ne morejo producentom zvišati cen. To velja zlasti za kupčijo s trami. Trst in Reka sta edini pristanišči, kateri prideta v poštev za trgovino s trami v Italijo in Levanto. Cene temu lesu bi se takoj neprimerno zvišale, ako bi se trgovina vršila le po pravilnih potih protokoliranih tvrdk.

Druge dežele ne spravljajo v sredozemsko morje skoro nič stavbenega lesa in lahko bi bilo toraj ceno tako vzdigniti, da bi imeli trgovci kakor producenti in posestniki dobiček.

Ako toraj vže vlada noče postopati proti takemu uničujočemu delovanju mešetarjev, naj pa vsaj to stori, da izposluje pri južni železnici, ktera pride kot dovozna proga do sedaj še edina v poštev, znižanje voznin v obliki refakcij ali eksportnih premij za protokolinane lesne trgovine, katerih bi se mešetarji ne mogli posluževati.

2.) Uprava reškega pristanišča je uvidela, da je treba takim predmetom, kteri s primerno majno ceno združujejo veliko težo, dovoliti večjo založno prostost na kolodvoru reškem. Ako je namreč mogoče take težke predmete iz kolodvora prevàžati direktno na ladije, je s tem prihranjenega prav mnogo dela, ker ni treba blaga prevažati iz kolodvora v magacin in od tam zopet do obali.

Redkokrat se pripeti, da se more pri kratki dobi založne prostosti vkrcavati direktno iz kolodvora ne da bi treba bilo plačevati visocih pristojbin od ležišča. V Reki vrejeno je to tako, da blago, ktero je namenjeno na izvoz, in to je ves les, ne plača 21 dni nikake pristojbine od lečišča. V Trstu pa traja ta prosta doba le 8 dni. Naravno je toraj, da so reški trgovci v tem oziru mnogo na boljem. Vedno se sliši ena in ista pesem, da je naloga naše državne polovice preprečiti, da se promet ne zateka proti Reki marveč naj bi se vršil čez Trst. Vse trasiranje druge železniške proge proti Trstu vrši se pod tem strahom, kteri nadkriljuje druge važnejše odnošaje in bode konečno odločeval proti določitvi proge. Tukaj pa, kjer je Trst očividno prikrajšan proti Reki, postopa se ravno v nasprotnem smislu — kar se pojavlja tudi pri naslednji točki, na ktero pridem.

Moj predlog se glasi torej: Zbornica se naj obrne do c. k. vlade s prošnjo, naj ona vpliva pri južni železnici in naj vredi pri državni železnici vse potrebno da sme oni les, kteri je namenjen izvozu, zlasti trami, ležati brez pristobine 21 dni na razložišču.

3.) Carinski urad tržaski ne umeva svoje naloge kolikor se tiče pospeševanja izvoza oziroma odstranitve nepotrebnih sekatur, prav nič. Ta urad postopa tako, kakor bi ves svet imel samo $7^1/_2$ do 8 delavnih ur, ves drugi čas pa naj bi spal in premišljeval svojo bedo. Predmeti, kteri se imajo vkrcarati v svobodnem pristanišču, prevažati se imajo skozi velika pristaniščna vrata.

Človek z normalnim razumom bi mislil, naj bi bila ta vrata za predmete, kteri niso podvrženi carini, odprta ves dan od ranega jutra do poznega večera. vsaj mora biti predmetom, kteri ne prenašajo mnogo stroškov, prilika dana, da se po ceni prevažajo — ali slavni tržaški carinski urad sodi drugače; pri njem se prične delavni dan še le ob 8. uri traja do 12. ure, popoldne pa od 2. do $5^3/_2$ ure po zimi, in od 2.—6 ure po leti. — vzlic temu, da se vkrcavanje na parnike vrši ves dan od 7. zjutraj do. 7. zvečer. — Predmeti, kteri bi bili lahko že pred zaprtimi vrati, da se slavnemu carinskemu uradu zljubi je odpreti. Naravno je torej, da se pred temi vrati nakopiči velika množica voznikov raznih tvrdk, ktera vsa čaka zaželjenega trenutka otvorjerja, Ta gnječa se podaljša do žal preozkih obalnih prostorov, kjer je vsled pomanjkanja magacinskih prostorov nakopičeno vse polno tacega blaga, kteremu moča ne škoduje. Vsled kratke dovozninske dobe je treba najeti več voznikov. S tem pa so združeni večji stroški, kteri bi prav lahko odpadli, ako bi carinski urad nastavil slugo, kteri bi stal pri vratih v svrho, da konstatuje. da je res les naložen in ne kaj druzega na vozeh.

Pridruži se pa k večjim stroškom še druga okolnost. Pazniki ostajajo v pristanišču le tako kratek čas, kar ga je neobhodno potreba. Ako eksportujoča tvrdka do šeste ure ni mogla vso partijo pripeljati do parnika, mora ostanek pustiti doma vzlic temu, da parnik še do 7. ure naklada oziroma še-le kasneje odplove. Ako tvrdka noče pustiti enega dela naročnine doma, mora plačati čakalnino parniku. Pripeti se tudi sem ter tje, da carinski urad proti visoki pristojbini spusti še kak voz po zapretju, ali to le na

posebno prijaznost. Razvideti je iz tega, da so ti zastareli odnošaji potrebni prav hitre odprave, ako je vladi kaj ležeče na eksportu naših pridelkov.

Predlagam torej: Zbornica se naj obrne do trgovinskego ministerstva, da ono pri finančnem ministrstvu deluje na hitro odpravo omejenega časa za vvoz in izvoz iz proste luke tržaške, vsaj za take predmet, kteri niso carini podvrženi.

(Konec prihodnjič.)

Kmetijstvo.

Uprimo se razkosavanju zemljišč,

(V prevdarek slovenskim poslancem.)

Razkosavanje zemljišč je v naših krajih na dnevnem redu. Iz tega zamore nastati najhujša gospodarska kalamiteta, zakaj razkosavanje zemljič je najzanesljivejša pot, po kateri pride kmetski stan v proletarijat. V tem, to se toliko piše in govori o velikanskih prihrankih, ki jih napravi kmet, če kupuje v konsumnih društvih židovsko šundblago, se živ krst ne zmeni za grozno nevarnost, ki nam preti od razkosavanja zemljišč, najmanj pa se zato brigajo slovenski poslanci.

Kakor sploh za vse procese v gospodarskem življenju tako nam tudi za razkosavanje zemljišč primanjkuje statističnih podatkov. Toda kdor pride v dotiko z notarji in z uradniki zemljišče knjige, tisti lahko izve, da spada naša dežela mej one, v kateri se zemljišča najbolj razkosavajo, že ne več na majhne parcele, ampak že kar na cunje. In mi hočemo imeti, da naj na teh cuejab živi trden kmetski stan.

Že več kakor pol stoletja je preteklo, kar so avstrijski vladni krogi spoznali, da mora kmetski stan propasti, če se ne ustavi razkosavanje zemljišč. Tedaj so mislili, da se pride tej nesreči v okom, ako se izvede komasacija, to se pravi, ako se omogoči zakonskim potom zlaganje zemljišč. Na Kranjskem nam je šele sedanji deželni zbor dal zakon o zlaganju zemljišč in vsakdo mora pripoznati, da nimajo pri tem zakonu poslanci katoliško-narodne stranke prav nikacih zaslug.

Zlaganje zemljišč se je v raznih naprednih deželah jako dobro obneslo, povzdignilo je kmetijstvo in omogočilo, da so se vstvarile prav trdne kmetije, toda razkosavanja zemljič ni omejilo. Razkosavanje je slej kakor prej v navadi in mi imamo v naših deželah že tako majhne parcele, da že nimajo nikake prave vrednosti več.

Naravno je toraj, da posrečujejo rodoljubi temu obžalovanja vrednemu pojavu vso pozornost in čas bi že bil, da takisto store tudi kmetski poslanci in da začno razmišljati o vprašanju: Kako bi se dalo ustaviti to razkosavanje.

Časih se je mislilo, da bi se dalo z reformo dedinskega prava kaj doseči, in zlasti v konservativnih krogih se še danes tako misli, toda to meenje je do cela napačno, sosebno glede nas Slovencev. Profesor Brentano, gotovo avtoriteta, kateri tudi gospodje kmetski poslanci ne bodo odrekali kompetentnosti, je že pred nekaj leti na shodu socijologov v Lipsku pojasnil, da je na Kranjskem, na Štajerskem, Koroškem in Primorskem od nekdaj navadno razdeljevati zemljišča med dediče. Našemu ljudstvu je misel, da sme zemljišča svobodno deliti in trgati, prešla v kri in v meso tako, da bi uprl njegov pravni čut, ako bi se potom zakona odpravila popolna ravnopravnost dedičev. Sicer pa imajo že po sedaj veljavnem pravu stariši pravico, da zapuste svoje nepremičnine, če hočejo samo jednemu otroku, končno pa bi, če se tudi določi, da pride posestvo samo v celoti na dediča, to vender nič ne pomagalo, ker je v nas le še jako malo večjih posestev in ker tudi najkonservativnejši politiki ne mislijo na to, da bi se zemljišča za vedno vezala in vstvarili tako nekaki kmetski fidejkomisi Dokler pa bo smel kmet prodajati zemljišča, jih bo tudi razkosaval.

Treba je torej dobiti drugo sredstvo, da se po možnosti omeji razkosavanje zemljišč. Tako sredsvo bi bila določitev parcelnega minimuma.

Ne bomo trdili, da je je ta misel zrasla na našem zelniku. Zanimajoč se za agrarne razmere v drugih deželah smo zasledili, da je to že dlje časa v nekaterih nemških državicah uvedeno in da se tamkaj ta uredba kar najbolje obnesla. Take zakone imajo na Badenskem, v Sachsen-Weinar-Eisenachu, v Hesenu in v Hohenzollerm Sigmaringenu. V vseh teh državicah poznajo štiri vrste parcelnega minimuma: minimum za njive, minimum za travnike, minimum za gozde in minimum za vrte. Seveda je ta minimum v vsaki imenovanih držav drugačen in tudi mora biti drugačen, ker se je pri določitvi minimuma skrbno ozirati na zemljiške razmere, na tehniko obdelovanja, ki je v deželi navadna, in na gostost prebivalstva.

Za vrtne parcele se v Badenu lahko določi minimum, toda to je zakon prepustil previdnosti dotičnih občinskih zastopov, vedoč, da so glede vrednosti vrtov in glede vrtne kulture razmere v vsaki občini drugače. Seveda ne velja ta zakon za slučaj eksekutivne prodaje in razlastitve v javne namene. Kakor rečeno so se ti zakoni v imenovanih državicah izvrstno obnesli. Podoben zakon je veljaven tudi za pruski okraj Wiesbaden, toda njegove določbe nam niso znane.

Taka uredba bi bila tudi pri nas jako umestna in bi gotovo zelo ugodno uplivala na kmetijske razmere, a tudi izvesti bi se dala, ker spada ta stvar s kompetenco deželnega zbora.

Ne dvomimo, da bi jej tudi vlada pritrdila, ker bi bila tudi v upravnotehničnem oziru prav dobra in koristna. Za vodstvo zemljiških knjig pomeni parcelni minimum olajšanje vseh opravil in se ž njim tudi olajša vodstvo katastra. Tudi kmetski ideal, da se sme zemljiljišče svobodno razkosavati, bi taki uredbi ne delal te-

žav, ker taka omejitev ne bi nasprotovala pravnemu čustvu našega naroda. Tudi kmet bi uvidel, da se mu s tem hoče ntesniti njegova pravica, razpolagati s svetom ki je njegova last, samo v toliko, v kolikor treba, da se razkosavanje omeji.

Socialni reformaterji, ki vidijo povsod samo fabriškega delavca in kateri menijo, da je samo ljubljanskim cigararicam pomagati, če tudi vse drugo zlodej vzame, bodo seveda rekli, da se z določitvijo parcelnega minimuma vzame delavcem, delavkam in dninarjem prilika, si pridobiti košček sveta. No, mi menimo, da pri sedanjem razkosavanju se veliko več kmetov požene mej dninarje, kakor pa je dninarjev, ki si nekaj sveta pridobe, pri tem pa je uvaževati še to, da na parceli, ki se skrči pod primerni minimum, je nemogoče uspešno obdelovanje in se obdelovanje sploh ne izplača. Pri nas je silno mnogo tacih parcel in to je jeden poglavitnih vzrokov kmetske bede.

Priporočamo slovenskim poslancem, naj o tem našem dobrohotnom nasvetu premišljajo — dokler je še čas.

Poučni in zabavni del.

V tujih službah.

Kos češke anabase.

(Češki spisal Al. Jirasek. Poslovenil Dragotin Pr.)

(Konec.)

„Bog te pozdravi!“ in brez premislekov je podal Boršicki vojački roko.

Rano pak so zapregli dva mršava konja v voz, ki so ga vzeli na bojišču pri Schönberku. Alena je položila nanj slamo in rjuhe in na tako pripravljeno postelj so položili Mikulaša. Potem pa so spustili ponjavo, tako da ni mogel padati sneg na Mikulaša.

„Bolje mu bode tam, nego tu v izbi. V snegu se voz vsaj tresel ne bode“, je pravila Alena, ko so odhajali.

Sela je na kraj voza, dalje ni hotela, gotovo zaradi ranjenca ne. Mezdniki so hodili okrog voza. Mladi Boršicki je jezdil na Mikulaševem konju naprej in često jahal k vozu nazaj, ka bi povprašal, kako je prijatelju. Sneg, ki je začel po noči padati, se je sedaj sipal. Ne brez skrbi je gledal mladi vlastelin pred sebe na lesnato krajino. Gore, mejne gore so se nad njo vzpenjale, kakor velikanske sence. Sedaj se jih je začel ravno tako bati, kakor je preje hrepenel po njih. Mezdniki okoli voza so šteli, koliko dni še imajo do Čeh v takšnem vremenu in za koliko dni je še hrane zanje in za konje. Ta račun nekako ni dobro izhajal. Ostajala je samo nada na kakšno vas in na vretek. —

* * *

Gorske krajine na šumavskem brdu proti Bavarski so zaspale v sneg; in še vedno več ga naletava. Veje dreves se pripogibajo pod njegovo težo. Ceste so zavele, ves kraj kakor izmrl. Vetra ni, a tu v gostem gozdu se začenjajo povežene vejice gibati. Šipki sneg se siplje sedaj v belkastem rekel bi močnatem oblaku z njih, a iz tega oblaka moli sedaj črna konjska glava; že je konj trkaje prispel z jezdeeem iz goščave na prostejše mesto, za njim drugi, tretji, a dalje že drug za drugim. Kletva se razlega po mrtvi tihoti pustega lesa; jezdeci stresajo sneg raz ramena, z obličja. V plaščih so, v krznih, šlemi, dobro oboroženi. Večina jih ima pike, ki so lahno nagnjene od stremena nazaj. Kopičijo se okoli jezdeca, ki pripogiba kosmati ovratnik svojega jezdeškega kožuha nazaj in najbolj kolne. Ko stresa sneg, se plašč odpre in izpod njega se zablišči žičasta srajca in ročaj sablje.

Ta jezdec z belkastimi brkami je stari Eliaš Trnka nekdanji rotmojster črne vojske, poslednjič v službah Norimberških, sedaj na potu domov, ves jezen in razgnevan. Mezda je bila poštena, a vse vzetke, ki jih je pridobil po poti, je moral pustiti nekaj zaradi vzburkanih kmetskih trum, nekaj zaradi slabih cest v tem slabem zimskem vremenu. Hotel je lepo na Bavarskem prezimiti, a ti bebci s kosami ga silijo, ka bi se brž pobral proti češkim mejam. Nikjer varno, povsod ne na nogah, povsodi gonijo in zaledujejo človeka kakor zajca. In sina tudi ni srečal. Vražji deček — vedno ga je zadrževal, ka bi se tako daleč ne spuščal, da ga vjamejo. Šel je, a doslej se še ni vrnil. Naj sedaj gleda, kako bi prispel iz pasti in domov! In ko bi stari še vedel, kje je! Kako mu pomoči?

Sedaj se malo oddihujejo in tresejo sneg raz sebe, potem pa zopet dalje. Bilo jih je nemara trideset. Več jih ni ostalo iz velike tolpe Trnkove. Takisto Zavornika nekdanjega nevernega sluga gospodiča z Uherska, ni bilo med njimi. Na poti proti domovju je poginil. Kmetje so ga v praski ubili. Rajtarji so jezdili sedaj po redkejšem gozdu. I sneg je nehal padati. Jezdili so molče ter poegnili plašče čez obličje: bilo je kruto mrzlo. Hkratu so prijezdili na rob gozda, a stari Trnka je zopet zagrmel.

„Koliko smo se trudili v teh goščavah! In vendar jezdimo vedno poleg ceste!“

Vsi so se ozrli na desno, kamor je pokazal. Tam je držala, kakor je bilo tudi v snegu videti, cesta iz gozda in vedla čez prosto paseko, sedaj vso zasneženo zopet v temni gozd, ki se je pred njimi širil.

„Tam se nekaj črni!“ je vzkliknil hkratu eden izmed rajtarjev ter pokazal pred sebe z roko. Da, črnilo se je tam. Na zasneženi paseki je stal pri cesti zapuščen krajni voz, čigar ponjava je bila zapuščena. Dva v jermenje zamotana konja sta ležala mrtva pri ojesu v snegu kamor sta pala vsled utrujenja in gladu. Iz snega so molele njih trde noge, nad kopiti okrvavljene od utrudljive hoje po ostrem, zmrzlem snegu. Na eni strani, na jugu, od koder je vel veter, bil je voz ves zasnežen. Sneg se je nasul kakor nasip okoli voza čez kolesa. I na ponjavi je ostalo nekoliko plasti snega, ki se je od tamkaj prašil, ako je le malo potegnil veter. Nekoliko stebel

slame je molelo iz voza in kos nekakšne rjuhe se je pri zadnjih kolesih tresel kakor samega mraza. Drugače se ni nič genilo, niti na vozu, niti okoli njega Gozd, ki se je črnil tam v ozadju, je globoko šumel, a ti glasi so se nesli do semkaj, kakor temni žalostni vzdehi.

Bila je to silno žalostna slika, zasneženi voz in pala konja pri njem, blizu črnega gozda, za gozdom temni obrisi šumavskih velikanov in nad vsem oblačno, svinčeno nebo.

Sedaj je to pusto mesto oživelo. Rajtarji so prijezdili semkaj in takoj so začeli pregledavati voz. Eden izmed njih je odgrnil ponjavo in zakriknil, a stari Trnka ž njim, ki je bil pogledal voz. Na njegovem koncu je vsa skrčena ležala nekakšna ženska ter se opi ala ob strani voza in trdih desek, zavita v rjuho tako, da ji ni bilo videti lice. Dalje je ravnotako skrčen sedel nekakšen mezdnik, zavit v plašč, poleg drugega moža, ki je ležal raztegnjen, tiho in ne da bi se genil. Snežni prah se je belil v gubah obleke žene in moža.

Brž, ko so ji potegnili rjuho z obraza, že je stari Trnka same groze temno zagrmel. „Zlata mrha!“ je vzkliknil ter rajtar poleg njega, obrnivši se k tovarišem ki so nestrpno čakali —

„Dalje, dalje!“ je ukazal stari hejtman nestrpno. „Kdo sta druga dva?“

Mladi rajtar, ki je bil stopil na voz, je naznanil prestrašenim: „Komařik!“ Nagnil se je in odgrnjeval dalje mrelo rjuho, kojo je imel drugi mož, ležeči, ovito okoli glave.

„Pri vseh — ta je ranjen!“

„Kdo je to?“

„Ne vem, rajtar ni — in tu poleg krasen oklep in meč v višnjevem toku. Nekakšni gospod in še mlad. —“

Tačas se je že dvignil Trnka v stremenih in pogledal na voz. Zapazil je bledo, osinelo obličje mladega viteza, ki je tu mirno ležal z obvezano glavo, kakor bi bi spal.

Stari Trnka se je stresel. To ni njegov sin, kakor je mislil. Spoznal ga je, mladega Jenika z Uherska.

„Diha-li?“ je kriknil.

Rajtar se je iz nova sklonil k Mikulašu in potem k ostalim. „Ta vitez je mrtev — toda Komařik diha — a gospodična Alena mislim takisto —“

Kmalu na to se je genil težki voz, škripaje in ropotaje v snegu. Dva rajtarska konja so zapregli k njemu na ukaz Trnka, a ta ga vlečeta h gozdu. Dva stara, izkušena bradača sta klečala na vozu pri Aleni in mezdniku, da bi nadaljevala svoje prizadevanje, ju spravili k življenju, Počasi in iz težka se je pomikal voz naprej Trnka je ostal pri njem. Nekoliko jezdecev pa je hitelo naprej, ka bi poiskali kakšno poslopje. Jedva so prijezdili v gozd, že so ustavili konje. Strani od ceste je molelo med debli treh ogromnih bukev nekaj iz snega. Bila sta to dva velika lesena ščita tako noklonjena drug k drugemu, da sta tvorila strešico.

Jezdeci so pristopili tja. Med debli, pod slikano lahko strešico, ki bi naj bila zadržavala veter in sneg. so našli tri skrčene, zmrzle mezdnike. Dva izmed njih so dobro spoznali, bila sta iz rote mladega Trnka. Tretji je bil gotovo nov njih tovariš. Rajtarji so to vse razumeli. Ti tukaj so šli z vozom, a ko sta konja pala, so hiteli sami naprej, a utrujeni in brez moči so iskali tu pribežališče vred burjo in pred metežem, a našli so — grob. V tem se je ozvalo dalje v gozdu nekoliko glasov. Rajtarji so seli na konje, a ko so pojezdili nekoliko korakov, zo zapazili nekoliko mož, najbrž so bili kmeti, ki so korakali proti njim. —

Bilo je po večernicah. Ljudstvo je že davno zapustilo leseno cerkvico na Uherskem. Samo tam v vladiški klopi kličita dve pobožni gosne, stara vladika iz trdnjavice in njena hčerka Věruša. Črn kožuh ju ogrinja od grla do čevljičkov. Samo bele roke, k molitvi priprav ljene, je videti. Z Věruškinega lica je izginila rdeča barva. a senca žalosti se je tu udomačila. Stara gospa je zaglobljena v vročo molitev, ter sklanja s črnim pajčolanom, ki pada op črne čepice zakrito glavo. Leto je preteklo, a stara gospa je še bolj drobna, še bolj suha, kakor je bila. Pobledelo lice ima več gub, ja oči, sedaj sklopljene, so od čestega plakanja skaljene in so še globokeje vpadle. Plakala je v samoti, v skrbeh, ko sta odšla mož in sin na vojno. ko se je še vedno tešila z nado, da ju zopet vidi. Toda ko so se širile vesti, kako se godi slabo vsemu pojezdu, vsemu vojnemu pobramstvu, v kašni morilni bitvi so bili uničeni, tedaj že stare gospe nikdo ni več mogel utešiti, četudi še ni bila popolnoma vsa nada.

V pozni jeseni, ko je že bilo po graškem. Hrudimskem in drugod po Čehih in Moravi mnogo bedovanja in žalosti, ustavila sta se nekoč pozno popoldne stari Anděl z Bonovca in gospod Matej Libak z Radovesic na Uherskem, a kar sta vedela, sta povedala ter tešila staro gospo, kakor sta mogla.

„In kje je moj sin?“ je vzkliknila, ko je zvedela o gotovi smrti svojega moža.

O Mikulašu nista vedela ničesar. Tu sta še mogla tešiti vsaj z žarkom nade, kakšno sta tudi nudila nehote Veruši, pripovedujoč, kako je bil poslan mladi Borščicki še pred bitvo v Landshut. —

Jesen je minila, sneg je zapadel. Na trdnjavico se nikdo, nikdo ni vrnil. Samo novice so prihajale, kako je na Bavarskem hudo, kako so se Nemci sedaj poravnali in kako besnijo nad Čehi, kako jih tamkaj zasledujejo in uničujejo. V mnogih krajih so se sedaj spominjali najvišjega kamornika, starega gospoda s Pernštejua, ki je v Visokem Mitu svaril gospode in vladike pred pojezdom in odsvetoval, in ponavljali so njegove besede: „Nemci se tepejo, Čehi posodite lase.“

Stara gospa na Uherskem je pokopala vso nado. Samo v molitvi je iskala nado. Molila je za vladiko, za sina in za Roměnca in vse njih prijatelje.

Toda često je kakor sedaj v cerkvi se zamislila in hkratu povesivši glavo na roke je pričela gorko plakati. Stari župnik je že stal nekaj časa pri durih žagrada in molčeč gledal in čakal, da vstaneta, — a sedaj je šel premo h klopi in pomagal gospodični Věruški, ki je mirila plakajočo mater, ter pazno in nežno ji pravil, ka bi šla, da sami že davno čakajo. Vedla sta jo iz cerkve in posadila v sani. Bile so to tiste na lepo izrezljanih stebercih, lepo barvane, čijih nos je kil gori okrašen s turško glavo, pestrim vejočim perjem v turbanu. Malemu Mikulašu so bile vedno tako ljube, a ko je zrasel v gospodiča, vozil je na njih mater in sestro za nedeljskega jutra v cerkev.

Stari gospod je gledal za odhajajočim in sočutno vzdehnil, in kakor je že imel za vsak slučaj nekakšen pregovor, je zamomljal: „Mali otroci stopajo materi po krilu, a veliki po srcu.“

Vrata v trdnjavico so se odprla, sani so bile v dvorišču. Mati in hčerka sta molče izstopili, ter molče odhajali po izglojenih stopnjicah mimo kamnate klopice v grad. Okoli tiho in žalostno. Oh, že ni več tukaj tako, kakor je bilo. Nekdaj je odpiral stari Romenec in veselo pozdravljal, sedaj je tu, kakor pusto . . . Mati s hčerko sta hodili po ozkem, temnem hodniku; hkratu je postal hodnik jasen. Duri na njegovem koncu so se odprle kakor same od sebe, svetloba iz izbe je posvetila sem. A v durih senca nekakšnega moža. Kdo je to, saj služinčad spodaj ni naznanila gosta! Toda že je Věruša, brž ko je tujec izpregovoril, glasno kriknila, a že je počivala v naročju Boršickega, svojega ženina. — —

Tih večer je oklonil nad zasneženo krajino. —

V prijazni sobi v uherski trdnjavici je sedel mladi Boršicki z staro gospo in z Verušo. —

Odgovarjal jima je na njuna vprašanja, pripovedoval o tem, kar sta slišali že sami deloma, kako je bil poslan v Landshut, kaj se je tam godilo, kako je srečal po bitvi Mikulaša, kaj je ta pripovedoval, kako mu je stregel bolnemu v gozdni koči, kako sta se podala na pot, a kako je bil Mikulaš, ki se je zanj žrtvoval v pusti vasi, ranjen, a kako so ga nato vozili na vozi do čeških mej v vedni nevarnosti, da jih napade kakšna nemška truma.

Pripovedoval je o Aleni, kakor nežno, kako požrtvovalno je stregla Mikulaša ter pazila nanj, kakor na lastnega brata. Četudi je sedaj mladi Boršicki silno oprezno pripovedoval, čutili sta ženski srci vendarle grozo onih dni, ko so blodili vladika in njegovi tovariši po pustem, gozdnatem kraju, ne imajoč kaj jesti, v metežih in v mrazu, ko so se jim zgrudili utrujeni konji. Že preje je odšlo nekoliko mezdnikov od voza iskat pot in nekakšno ljudsko stanovanje. Toda nobeden se ni izmed njih vrnil. Na tej grozni poti je umrl Mikulaš. Poslednji dan svojega življenja je bil brez zavesti. Toda še preje — tako je pripovedoval Boršicki, ter včasih samega ganjenja umolknil, stara gospa in Veruška sta jokali — se je Mikulaš zahvaljeval njemu in Aleni, je zopet pošiljal proč, ka bi se rešila, ka bi Boršicki prosil zanj pri materi in sestri odpuščanja . . .

Ta večer že gospodič ni več pripovedoval dalje.

Šele drugega dne je dopovedal, kako je končno sam na svojem opotekajočem se konju zapustil mrtvega prijatelja, ko so končno našli cesto in so pali konji, ka bi poiskal ljudako stanovanje in pomoč, kako je prišel končno do nekoliko koč, kjer je moral pustiti konja, a kako se je vrnil z nekolikimi kmeti k vozu in srečal na robu gozda nekoliko rajtarjev starega Trnka in njega samega. Z njegovo pomočjo so prispeli k bližnji vasi, kjer so pokopali Mikulaša in šli dalje na Češko.

„In tista deva?“ je vprašala Věruša.

„Obranili so jo pri življenju. Odšla je zopet z rajtarji. Čudil sem se, da se je tako žrtvovala in kako je ta trda vojačka plakala za Mikulašem. Stari Trnka mi je posodil konja za pot in ni obdržal niti meča niti oklepa, ki je bil ranjkemu tako mil. Vrnil mi je vse za gospo vladiko, ka bi imela spomin po sinu, kakor je rekel.

Mladi Boršicki je še ta dan odšel, toda potem je večkrat prijezdil v trdnjavico, češče nego nekdaj, dokler ni po leti, ko je stari župnik njega in Věruško v cerkvi blagoslovil, se preselil za vedno na Uhersko.

Postavni rod Jenikov z Mečkova je izmrl pri nesrečnem pojezdu na Bavarsko. Věruša, njegova poslednja vejica, se je tešila, toda stara gospa ni nehala po njem žalovati.

Še po letih, ko je zavedel Boršicki, ne več mlad, svojega sinka Mikulaša, glavno uteho stare vladike, v črni, okrogli stolp in mu pokazal v gornji sobi rodbinski meč Jenikov in dragoceni oklep, kojega je rajni stric prejel od krasne bavarske kneginje, a ko je na to sinček doli pred babico poln navdušene radosti o tem pripovedoval, se je solzila stara, belolasa gospa.

* * *

In gospod Matej Libak, Peřina, Jan z Boskovic in na Svojanovi in vsi ostali iz med bojnega pobratimstva, ki so se vendarle vrnili iz falške vojne in iz zajetja? Kaj pa s temi?

Že niso več pripravljali nobenega velikega pojezda za meje. Oni nesrečni pojezd na Bavarsko je bil poslednji. Toda čitajte kroniko onih žalostnih, vzburkanih časov za kraljevanja Vladislava, a čitali bodete njih imena in osodo v marsikateri verski burji, v marsikaterem domačem boju, v katerih se je prelivala, kakor v tujih službah, tedaj in pozneje, postavna, moška kri, v katerih so se ugonabljale in tratile najbolje naše moči v slabost in končno vničenje vse češke kronovine.

Novice.

— **Osebne vesti.** Naučno ministerstvo je zopet za pet let potrdilo g. Antona Koblarja v Ljubljani kot konservatorja centralne komisije. Pri finančnem ravnateljstvu v Ljubljani sta imenovana finačvi tajnik g. H. Niekerl pl. Ragenfeld finančnim svetnikom, višji davčni nadzornik g. Konschegg pa finančnim tajnikom.

— **Častno svetinjo** za štiridesetletno zvesto službovanje so prejeli gg. grajščinski upravitelj Matija Šavs v Kranju in premogarja g Ivan Flisek in Matija Klanšičar v Zagorju ob Savi.

— **V premogokopu v Lešah** pri Prevaljah na Koroškem so premogarji dne 17. januvarija ustavili delo.

— **Društvo poštarjev** za Kranjsko, Primorje in Dalmacijo ima 29. t. m. v Trstu svoj izredni občni zbor.

— **Shod živinorejcev novomeškega sodnega okraja** bo dne 5. februvarja v Novem mestu. Posvetovali se bodo o premembi pravil za ustanovitev zavarovalnice za govejo živino.

— **Sodnikom v Ptuju** imenovani pristav dr. Glas ne zna slovenski in je tudi slab uradnik. Če je vzlic temu bil povišan ter je preskočil mnogo izvrstnih starejših uradnikov se je to najbrž zgodilo radi tega ker je v Celju slovenske kmete naganjal z „Windischer Hund“

— **Gostinčarjevi porotniki.** Celjski uradni list „Deutsche wacht“ je priobčil te dni sezeamek porotnikov. Človek kar strmi, ko vidi, da je mej temi porotniki komaj 20% Slovencev, pač pa vse polno celjskih nemškutarjev, celo blazni Rakusch Pred te porotnike naj pride učitelj Gostinčar. Kateri advokat je pa prisostvoval žrebanju porotnikov?

— **Državnozborska volitev na Goriškem** utegne postati jako viharna. Društvo „Sloga“ je opustilo kandidaturo prof Berbuča in zopet kandidira grofa Alfreda Coroninija, toda volilci niso prav zadovoljni. Shod pri Rebka se ni določno izrekel, shod v Sežani pa soglasno za dr. Staniča.

— **Ljudsko gibanje v Ljubljani.** V letu 1899. je bilo v Ljubljani rojenih 1149 oseb, umrlo je pa 1074 oseb. Med mrvtveci je več tacih, katere so že bolne pripeljali v bolnico.

— **Nemškutarsko maščevanje.** Nemško nacionalni listi poročajo, da je občinska posojilnica v Brežicah odvzela Slovencu dr. Srebretu vsa dela pravnega konzulenta in jih poverila nemškutarskemu notarju dr. Hermann Wiesthalerju.

— **Železnico na Slatino** je dovolilo železniško ministerstvo. Črta se bode odcepila od južne železnice pri Št. Jurju nad Celjem.

— **Vseučiliški prof. Frischauf** v Gradcu, katerega je bil akademični senat suspendiral, kar je pa vlada ovrgla, je vložil proti rektorju graškega vseučilišča dr. Richterju tožbo radi žaljenja časti.

— **Shod volilcev** je bil minolo nedeljo v Šmihelu pri Nadanjem Selu. Poročal je državni in deželni poslanec dr. Ignacij Žitnik.

— **Državne podpore.** 600 K je poljedelsko ministrstvo dovolilo kranjsko-primorskemu gozdarskemu društvu

— **Parniška vožnja na Ljubljani.** Gosp. Kotnik na Vrhniki je prosil za koncesijo za vožnjo s parnikom po Ljubljani. Preskušnja vožnja se je vršila minolo soboto.

— **Brod čez Savo** je dovolila dež. vlada posestniku Ferd. Smrekarju iz Sl. Ribičev. Brod bo mej Ribiči in Kresnicami. Tarifa za osebo bo 6., za živino po 4 v.

— **Premogarji v Zagorju in v Trbovljah** so nameravali štrajkati, toda trbovljska premogarska družba je to preprečila s tem, da je deloma ugodila željam premogarjev.

— **Zaloga soli** se 1. marca ustanovi v Ljubljani in v Celju. Prodajali bodo v teh zalogah belo istrsko sol po 10 K per 100 klg. Ob enem bodo v zalogi soji v Trstu znižali ceno soli od 19 K 30 v. na 18 K. 80 v. Ta morska sol se bode prodajala le po Istri, v Trstu, na Goriškem, na Kranjskem in na Sp. Štajerskem.

— **Občinske volitve v Tržiču** so se vršile včeraj. To pot so tudi Slovenci postavili svoje kandidate. Zmagali so v III. razredu Slovenci, v I. in II. pa Nemci.

— **Zgorela** je v Studenicah pri Mariboru šestletna hčerka gostilničarja Karla Zavodnika.

— **Nesreča na mariborskem kolodvoru** Minoli petek sta se na mariborskem kolodvoru pomikala dva vlaka. Stroja vlakov sta trčila s toliko silo skupaj, da je bil jeden voz popolnoma zdrobljen in jednemu uslužbencu odtrgana čeljust.

— **Smrt na cesti.** Slaparjev hlapec iz Lukovice je oni teden na cesti z voza padel in na mestu mrtev obtežal.

— **Samomor.** V Vipolžah v Goriških Brdih je skočil 37 letni čevljar Št. Jakončič v 20 m. globok vodnjak.

— **Umetni med.** Poraba medu postaja po svetu vedno večja in več ne zadostuje oni med, ki ga nanosijo bučele Posebno v Nemčiji se vže dolgo vporablja umetni med. ki obstoji iz takozvanega invertsincem, ki se s pomočjo solne kisline pridobiva iz grozdnega sladkorja Ta umetni med pride v trgovino čist, ali pa pomešan s pravim naravnim medom, vsikdar pa pod imenom pravega medu. tako da kupec nikdar ni gotov, kupi li pristno ali narejeno blago. Dasi so kemični poskusi dokazali, da isti ne zaostaja ne glede okusa, ne glede redilne vrednosti za dobrim pravim medom, vendar zahtevajo pravi kemiki, da se ima ta umetni med kot tak prodajati občinstvu Vendar se to do sedaj še ni zgodilo kakor kaže nanaslednji slučaj Bogat trgovec imel je ogromno množino umetnega medu, katerega je pod različnimi imeni naravnega medu razpečaval po svetu. Samo v Hamburg poslal je 3101 m. cent. tega blaga. Dotični kupec v Hamburgu pa ni bil zadovoljen s tem blagom dasi je bila dokazana popolna neškodljivost in dobrota tega proizvoda, tožil le sleparskega trgovca in dotični je bil obsojen radi ponarejanja živil, ker je hotel ponarejeni med prodajati za pravega. Ne dolgo potem je izšla naredba nemške državne vlade, da se samo ono blago, ki je popolno naravno, sme nazivati medom, vsi drugi ponarejeni izdelki morajo se označiti kako in iz česa obstojijo in pri tem rabiti naslov „umetni med“. Iz tega slučaja povzamemo lahko dva važna zaključka. Prvič, da bi ne bilo napačno ako bi naši inteligentni bučelarji in bučelarska društva delali na to, da odprejo pot svojemu naravnemu pridelku na Nemško, kjer je dokazano, da je vporaba medu mnogo večja, kakor ga morejo poslati na trg ondotni bučelarji. Po našej sodbi zamore umetni med z naravnim konkurirati le tako dolgo, dokler ne bode v prometu dovolj naravnega, kajti brezdvomno segel bode vsakdo rajši po pristnem naravnem blagu, nego po ponarejenem in naj si bode še tako dobro. Med je higijenska hrana in rabi se v razna zdravila in zdravilna svojstva imeti more samo naravni med, ker mu jih da priroda. Kadar bi se našim pristnim pridelkom odprl vir, kjer bi imeli veljavo in dobro ceno, uverjeni smo, da bi se naši bučelarji z nova in z vso vnemo poprijeli bučelarstva katero je v zadnjih letih ravno radi nesolidne konkurence umetnega medu in voska jako prepadlo. In s tem odprl bi se jim nov vir dohodkov, kar je mnogo vredno v današnjih denarja slabih časih.

— **Atleti.** Ker Karo Ahmeda Pons tudi v zadnji borbi ni prodrl, je Kara proglašen prvim svetovnim borilcem. Seveda zadnjič tudi Kara Ponsa ni mogel kar meni nič skloniti na tla in oba bodeta nastopila še enkrat, da se obdrži tudi Pons v veljavi, kajti zdaj se je oglasil tudi zopet ruski orjak Pitlašinski, ki vabi Karo in Ponsa, da se ž njim pomerita. Ako vržeta njega, kar se do zdaj še ni zgodilo, potem se ju še le proglase svetovnim borilcem. Lansko leto je namreč Pitlašinski odstopil od borbe, ker ga je Pons na nedovoljen surov način bil ranil. Pitlašinski pride kmalo v Pariz. Tudi na Dunaju so se te dni pomerili razni avstrijski atleti in je Rajčevič iz Trsta dobil častno svetinjo, ker je podrl vse svoje nasprotnike Posebno vrlo se je postavil tudi Čeh Tomažič nasproti Rajčeviču. Atleti zbujajo v vseh krogih pozornosti in ne bilo bi napačno, ako bi ti pravcati orjaki našega časa — nadomestovali bližajoče se vojne.

— **Koliko se proda domačih zajčkov.** Neki avstralski list poroča, da je bilo lansko leto izposlanih iz Avstralije 500,000 domačih zajcev, za razpošiljanje katerih je trebalo 16,250 pletenic. V avstralskih kolonijah kultivira angleška vlada leto in dan to žival, katere meso je izborno. V Anglijo se razpošlje vsako leto čez 70,000.000 domačih zajcev iz raznih dežel sveta, ondi pa delajo iz njih mesne konzerve itd. V Parizu se pojè vsako leto čez 100,000.000 domačih zajcev. Zakaj se zanemarja pri nas ta izborna gospodarska točka?

— **Zlati brod.** Koliko zlata so imeli stari Indijani in kako umetno so ga znali uporabljati, nam priča brod, spleten iz same zlate žice, katerega so našli Španjoli leta 1856 v jezeru Grutavita. Ta brod, izvirajoč od rodu Čibov v Kolumbiji, so njihovi potomci najbrže vrgli v vodo iz strahu, da jim ga ugrabijo Evropejci, ali pa so ga darovali kakemu bogu za odvrnitev kake nesreče Brod ima iz žice spletene klopi z raznimi podobami. Tudi vesla so iz zlata. Njega vrednost cenijo Španjci, v katerih oblasti se zdaj nahaja, na veliko milijonov pezet, (Denar vreden okoli sto naših štotink.

— **O varstvu otroka** Dunajski kruti dogodki v zadevi trpinčenja otrok in pa nastopanje oblasti proti takim zverinskim starišem odmevajo tudi v Trstu, kjer je razmerno še slabeje v tem pogledu nego na Dunaju. Te dni le poklicala policija pred sè stariše Antona in Lizo B. od sv. Jakoba, ker sta neusmiljeno pretepala 6letnega otroka. Lizo so izpričali, da rada tiplje s palico ali s čemer je, fantička, katerega je njen mož prinesel v zakon ž njo od strani neke druge ženske. Liza se je pa zagovarjala da je fant hudoben, (kar je tudi mogoče res, a kdo je kriv?) in da jej je mož veleval, naj ga le tepe, ker je njegova pest pretežka in bi ga z enim udarcem lahko usmrtil (a ona ga z več manjšimi sme usmrtiti „polagoma“ kaj ne?) Redarstvo pa s takim zagovarjanjem ni bilo zadovoljno, ampak je dalo otroka na zdravniško postajo preiskati, kjer se je pokazalo, da je dečko res na več krajih telesa močno poškodovan. Poklicali so toraj tudi očeta, a ta je izjavil, da je fant zloben ter da ga ni mogoče drugače krotiti nego s palico. Ker ni bilo posebnih prič, ki bi znale kaj več, je redarstvo vso zadevo dalo sodniji da jo preišče in se izreče. — No resnica je, da je fantič eden tistih nesrečnih bitij, o katerih velja „kaj pa je tebe treba bilo? in da je tako očetu kakor mačehi silno na poti. Ker ga kot odvečnega seveda nista prav nič vzgajala, se je otrok izgubil in postal hudoben in mršav, kar se v takih slučajih često zgodi. Oblasti bi zares prav storile, ako bi obrnile vso pozornost na ta del socijalnega vprašanja.

— **Radi nesreč na železnici.** Vsled ponavljajočih se nesreč na avstrijskih železnicah je vloženih na ministerstvu za železnice več pritožb, da se nekaj ukrene v preprečenje nesreč. Ministerstvo je sklenilo, da se uvede preskušnje železničnega osobja na njega sposobnost v železniških poslih kakor i tudi pouk za prvo pomoč ponesrečenim, ter ambulance, v katere se slučajno ponesrečene spravi. Ustanovi se tudi železniški sanitetni oddelek. Čas je bilo za to že prej, a vedno se le čaka, da se pobije nekaj sto dragih človeških življenj. Zares, prav po Kitajski!

Loterijske srečke

V Brnu dne 24. januvarja t. l.: 73, 43, 2, 59, 6.
Na Dunaji dne 20. januvarja t. l.: 67, 33 85, 24, 26.
V Gradci dne 20. januvarja t. l.: 38, 64, 73, 28, 36.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 31. decembra 1899. Pšenica 18 kron — vin, rž 14 kron — vin., ječmen 13 kron 60 vin., oves 12 kron 40 vin, ajda 18 kron — vin., proso 20 kron — vin., turšica 12 kron — vin, leča 24 kron — vin., grah 20 kron — vin., fižol 20 kron — vin. Vse cene veljajo za 100 kilogramov.

Važno za kmetijstvo!

Doktor Trnkoczy-a redilna in hranilna štupa za

prašiče.

Najboljše redilno in dijetetično sredstvo za prašiče. Za notranjo rabo, služi v tvorbo mesa in tolšče. — 1 zamotek 25 kr., 5 zamotkov samo 1 gld. (5—7)

Varstvena znamka.

Doktor Trnkoczy-a redilna štupa za

živino

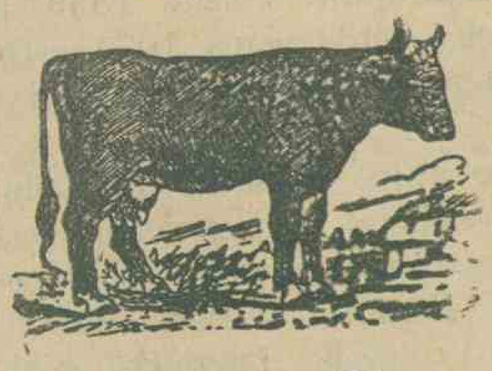

Varstvena znamka.

za notranjo rabo pri **kravah** in **konjih.** Rabi se skoraj **50 let** z najboljšim uspehom, če živina neče žreti in da se zboljša mleko. — 1 zamotek z navodom o uporabi 50 kr., 5 zamotkov samo 2 gld.

Doktor Trnkoczy-a redilna in hranilna štupa za

kuretnino.

Najboljše zavarovano, redilno in dijetetično sredstvo za notranjo rabo, pospešuje tvorbo jajc. Za **kure, purane, gosi, race** itd. — 1 zamotek 25 r., 5 zamotkov **samo 1 gld.**

Varstvena znamka.

Dobiva se

v lekarni Trnkóczy v Ljubljani,

Kranjsko.

Pismena ali pa z dopisnico za 2 kr. pod gorenjim naslovom vposlana naročila se najlože in najceneje izvršujejo po pošti. V tem slučaji se prosi natančnega naslova sprejemalčevega (ime, kraj, hišna številka zadnja pošta in dežela).

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki